

Linux Szerver Alapok

Órai jegyzet
Változat: 2009-03-31

Linux Szerver Alapok

- Rigó Ernő
    - E-mail: rigo@sztaki.hu
    - Tel: +3612796222 (munkaidőben)
  - Tantárgyi oldal: <http://gdf.tricon.hu/linux>
  - Segédanyagok:
    - órai jegyzet (kivetített diák)
    - parancssori gyakorlófelület
    - óra végi teszt felület
    - hallgatói Linux operációs rendszer környezet
-
-

Licensz

Ezt a dokumentumot szerzői jog védi a
Creative Commons by-nc-sa licenc szerint!

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.0/deed.hu>

Mottó

*Mondd el és elfelejtem; Mutasd meg és megjegyzem;
Engedd, hogy csináljam és megértem.*

/Kung Fu-Ce/

Tematika

- Történeti áttekintés, alapfogalmak
  - Alapvető shell használat, általános parancsok
  - Felhasználók, jogosultságok
  - Shell scriptek
  - Linux kernel
  - Linux grafikus környezet (X)
  - Irodai alkalmazások
-
-

Az órák tervezett menete

- Elméleti és gyakorlati blokkok váltakoznak
- Hangsúly a gyakorlati ismereteken
  - Hallgatói Linux munkakörnyezet
- Óra második felében, végén, önálló munka (teszt)
  - regisztrációt igényel!
  - <http://gdf.tricon.hu/tcexam>
- Utolsó gyakorlaton megajánlott jegy szerzés
  - gyakorlatok teszt-eredményei beszámítanak!

Első alkalom

Első alkalom

1.1 Történeti áttekintés

1.2 Ismerkedés a rendszerrel

1.3 Alapvető navigációs parancsok, tömörítés

UNIX Történeti áttekintés 1.

- Bővebben: <http://en.wikipedia.org/wiki/Unix>
  - 60'as évek: Multics (MIT, AT&T Bell labs, GE)
    - Single Level Store (vö: mmap, vfs)
    - Dinamikus Linker (vö: dll, so)
    - On-line Rekonfiguráció (vö: multiprocessing)
    - Biztonsági szintek („gyűrűk”) fogalma
    - Hierarchikus fájlrendszer
-
-

UNIX Történeti áttekintés 2.

- 70'es évek: „nyílt” UNIX (AT&T Bell labs)
  - Brian Kernighan
    - UNIX keresztapa, „Hello World”, AWK, K&R C, m4
  - Ken Thompson
    - B programnyelv, reguláris kifejezések, UTF-8, ma: Google
  - Dennis Ritchie
    - C programnyelv (ASM → C UNIX port)
  - A Bell Labs teljes, forráskóddal kiegészített licenszket ad az egyetemeknek és a kormánynak
  - UNIX v5-6: forkok nagy tömege jelenik meg
    - PWB/UNIX – az első kereskedelmi változat

UNIX Történeti áttekintés 3.

- 80'as évek: kereskedelmi és nyílt UNIX
    - BSD (Berkeley Software Distribution) – nyílt irány
      - C shell
      - Job control
      - TCP/IP támogatás, Socket API
        - Windows korai verzióiban is
    - System III (Bell Labs) – üzleti irány
      - Fájlok zárolása
      - Rendszer adminisztráció
      - STREAMS (a Socket API konkurensa)
      - IPC (processzek közti kommunikáció)
    - Trusted UNIX verziók (katonai célok)
-
-

UNIX Történeti áttekintés 4.

- 90'es évek: UNIX „háború”
    - Open Software Foundation (OSF)
      - SystemV+BSD: OSF/1, később: Digital Unix
      - 386BSD
    - UNIX International (UI)
      - Bell Labs SystemV R4 → Novell
      - UnixWare (Windows NT konkurencia is)
      - '93: UI → X/Open Consortium (Novell döntés)
    - '96: X/Open + OSF → Open Group
      - Single UNIX Specification (SUS), POSIX
    - '97: Apple: NeXT (BSD alapú) → Mac OS X (Darwin)
-
-

UNIX Történeti áttekintés 5.

- 2000 óta: Nyílt forráskód
  - '03: SCO szerint övé a UNIX, elkezd jogdíjat gyűjteni
  - '03: SCO vs. Novell per a UNIX jogairól
  - '05: Sun: OpenSolaris (System V R4 alapú)
  - '07: Novell: „We don't believe there is Unix in Linux”

Linux Történeti áttekintés

- „UNIX-like” operációs rendszer
    - '84: Richard Stallman: GNU project
    - '85: Free Software Foundation
    - '85: General Public License (GPL - „copyleft”)
    - '87: Andrew S. Tannenbaum – MINIX (üzleti, oktatási)
    - '91: Linus Torvalds – (GNU/?)Linux („GPL MINIX”)
    - '92: Tannenbaum – Torvalds vita
      - Nem UNIX-származék
      - Nem POSIX-konform
      - Monolitikus kernelt használ
    - 2000 óta: egyre elterjedtebb
      - beágyazott rendszerek
      - desktop
      - szerverek
-
-

Linux alapfogalmak

- Linux (kernel)
  - Linux (operációs rendszer)
  - Disztribúció
  - Linux Standard Base, LSB
    - (POSIX-szerű és/vagy bővebb)
    - Standard függvénykönyvtárak, API-k
    - Parancsok és alkalmazások
    - Fájrendszer szerkezete
    - Futási szintek (runlevel)
    - Nyomtató alrendszer, spooler, filter
    - Grafikus alkalmazási felületek (X Window System)
    - Csomagkezelés (?)
-
-

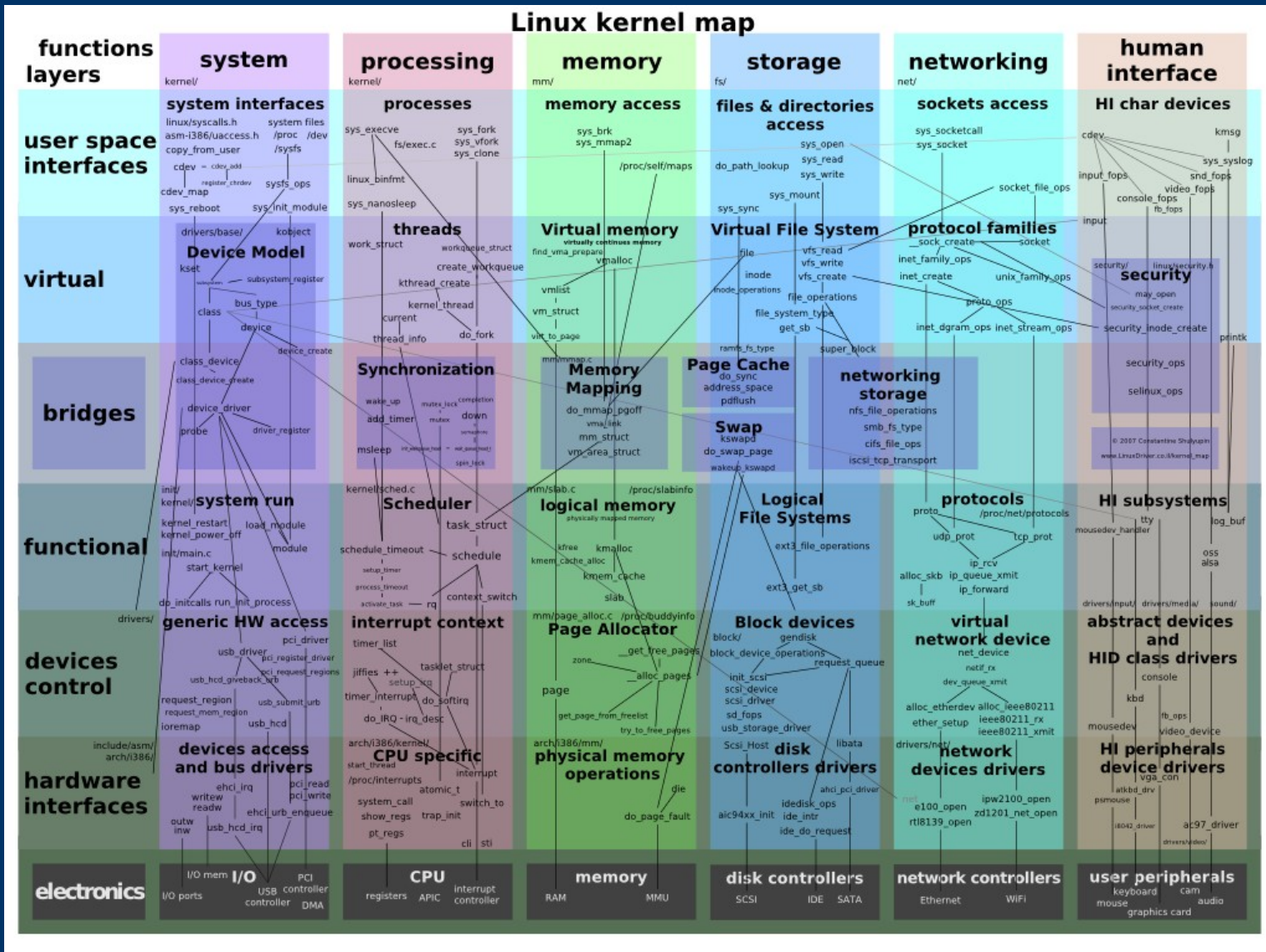
Linux kernel történelem

- Fejlődése:
    - '91 – 0.01 – 10 239 programsor – MINIX függő
    - '94 – 1.0.0 – 176 250 programsor
    - '99 – 2.2.0 – 1 800 847 programsor
    - '01 – 2.4.0 – 3 377 902 programsor
    - '03 – 2.6.0 – 5 929 913 programsor
    - '08 – 2.6.28 – 10 195 402 programsor
    - EU kutatás szerint a 2.6.8 munkaértéke 882 millió euro
  - Verziószámozás A.B.C[.D]
    - A: kernel verzió (nagyon ritkán változik)
    - B: fő verzió (régebben: páros: stabil, páratlan: instabil)
    - C: főbb javítás és fejlesztés verziója
    - D: kisebb javítás, gyors hibajavítás verziója
-
-

Linux kernel felépítése

- Futás közben
    - Monolitikus bináris állomány
      - Több rétegű, összetett (lásd következő ábra!)
      - Egy kódtér („kernel space”) az összes funkciónak
    - Loadable Kernel Module (LKM) támogatás
      - GPL sértési lehetőségek?
    - A rendszer két szintje: Kernel Space vs. User Space
  - Fordítás esetén
    - C és ASM forráskód (hierarchikus szerkezet)
    - Kernel Makefile (fordítási instrukciók)
    - Kernel konfiguráció (hierarchikus)
    - C header fájlok az utólagos LKM fordításhoz
-
-

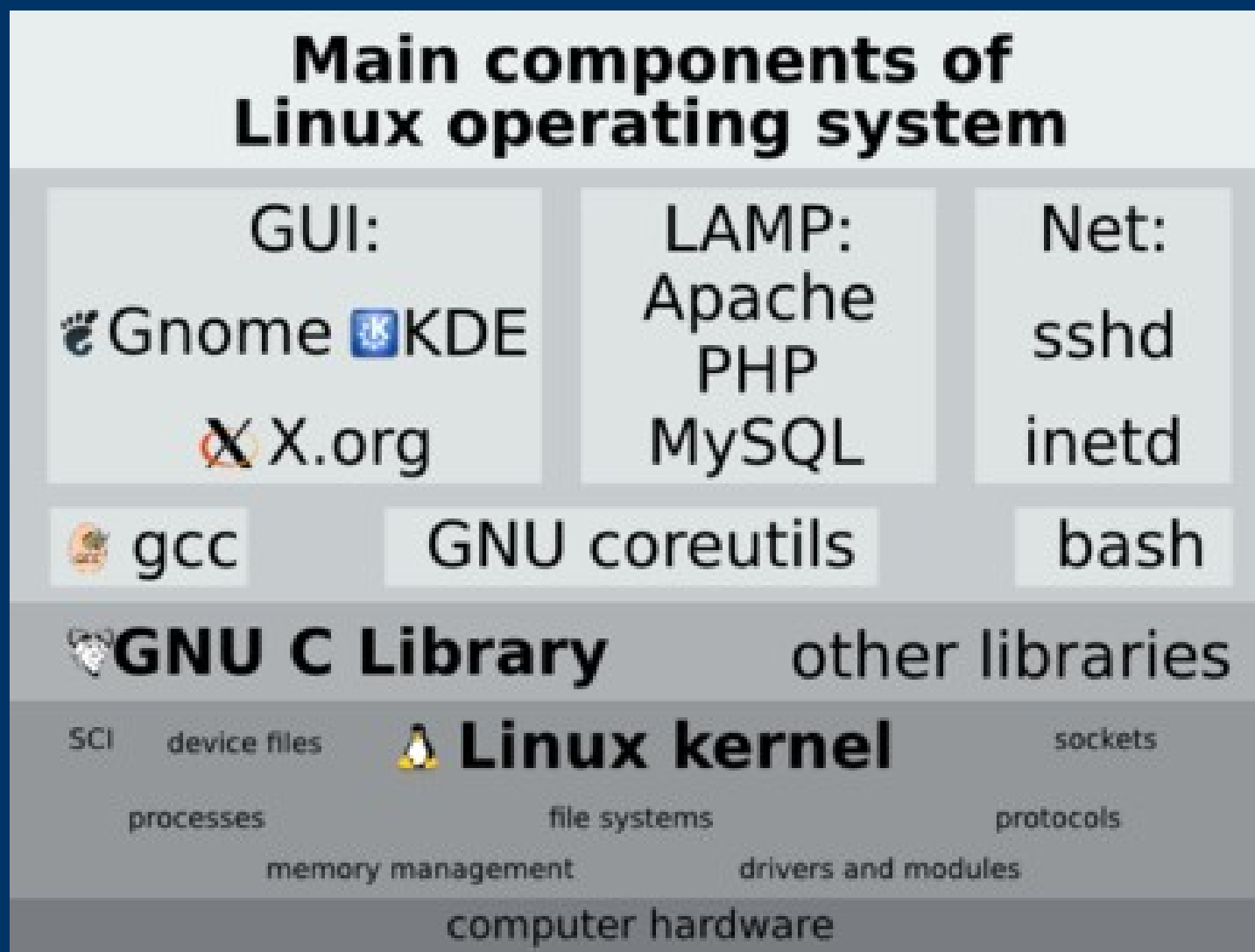
Linux kernel térkép

Linux operációs rendszer

- Kezdetben: főként GNU szoftverek
    - GCC (GNU C fordító)
    - GLIBC (GNU C függvénykönyvtárak)
    - GNU Core Utils (alap parancsok)
  - Napjainkban: GNU alapok, plusz hobbi és üzlet
    - Mozilla alapítvány termékek
      - Firefox, Thunderbird, stb...
    - Sun Microsystems
      - Java, Netbeans, VirtualBox, stb...
    - Openoffice.org
    - X.org
    - stb...
-
-

Linux operációs rendszer térkép

Linux disztribúciók

- Ad-hoc definíció: „Alkalmazások többé-kevésbé integrált gyűjteménye, Linux kernel alapon”
  - Különböző „szerkesztők”
    - Üzleti: Fedora (*Red Hat*), openSUSE (Novell), Ubuntu (Canonical), Mandriva, stb...
    - Közösségi: *Debian*, Gentoo, *Slackware*, stb...
  - Különböző célokra
    - szerver, desktop, beágyazott, hálózati eszköz, bootolható DVD, biztonsági eszköztár, oktatóanyag, stb...
  - Különböző minőségben...
-
-

Disztribúciók főbb jellemzői

- Az alábbiak többé-kevésbé (vagy egyáltalán nem) érvényesek minden disztribúcióra:
    - Előre fordított és konfigurált kernel és alkalmazások
    - Rendszeres biztonsági és egyéb frissítések, update
    - Csomag- és függőségkezelés (.deb, .rpm, .tar.gz)
    - Szoftver adatbázis
    - Beépített (grafikus) konfigurációs eszközök
    - Integrált telepítő és együttműködő alkalmazások
    - Támogatás szoftver és tanácsadási szempontból is
    - LSB kompatibilitás
    - Saját téma, „branding”
    - Különböző felhasználási célra minta-konfigurációk
    - Tudásbázis, fórumok, aktív közösség
-
-

LSB

- Alap
    - ISO POSIX (legutóbbi „stabil” változat)
  - Célok
    - Bináris kompatibilitás a disztribúciók közt
    - Fejlesztők munkájának összehangolása
  - Eszközök
    - Hivatalos „LSB kompatibilis” tanúsítvány
    - Automatizált teszt eszközök
    - Visszafele kompatibilitás (3 fő verzió, de min. 6 év)
  - Verziók
    - 2001: 1.0, 2004: 2.0, 2005: 3.0
    - 2008: 3.2 (ISO/IEC 23360 DRAFT)
-
-

LSB modulok

- Core (generic, architectural)
- C++ (generic, architectural)
- Desktop (generic, architectural)
- Interpreted Languages (generic)
- Printing (generic)
- ... plusz trial modulok és egyéb bővítmények

LSB generic core

- I. Introduction of Elements (scope, stb...)
  - II. Executable and Linking Format (ELF)
  - III. Base Libraries
    - libc, libpthread, libgcc, libdl, libpam, libcrypt, librt
  - IV. Utility Libraries
    - libz, libncurses, libutil
  - V. Commands and Utilities
  - VI. Execution Environment
    - /dev, /etc, /sbin, pam, stb...
  - VII. System Initialization
  - VIII. Users and Groups
  - IX. Package Format and Installation
-
-

LSB III. - Base Libraries

- Alapvető programozási és működési környezet
  - Főbb tulajdonságok felhasználói szemszögből:
    - kis/NAGY betű érzékenység
    - 3x3+3 jogosultság rendszer
    - 32(64) bites egészként tárolt rendszeridő
    - speciális eszközeirő fájlok (blokkos, karakteres)
    - processzkezelés Process ID (PID) alapon
    - hálózati (és helyi) kommunikáció Socket alapon
    - reguláris kifejezések támogatása
    - fájlnev kiterjesztések (globbing) támogatása
    - környezeti változók, futáskörnyezet (environment)
    - stb...
-
-

LSB/V. - Commands and Utilities

- kb. 140 szabványosított parancs (alkalmazás)
  - Processzkezelés, időzítés
    - at, crontab, kill, killall, ps, renice, time, wait
  - Szövegmanipuláció
    - awk, ed, cat, sort, split, ed, egrep, head, tail, sed, tr
  - Fájrendszer
    - chmod, chown, cp, dd, df, du, file, find, gzip, ln, rm, ls
  - Rendszer
    - date, dmesg, env, fuser, useradd, groupadd, groups, hostname, man, su, mount, sendmail
  - Scripting, programozás
    - [, test, echo, expr, false, true, make, strip, pwd, xargs
-
-

LSB/VI. - Execution Environment

- File System Hierarchy Standard (FHS)
    - külön szabvány: <http://www.pathname.com/fhs/>
    - az LSB-ben csak a kivételek vannak
      - egyes szimbolikus linkek nem kötelezőek
      - /dev bővebb lehet, major, minor nem annyira szigorú
      - /etc tartalma bővebb: cron.d, cron.*, init.d, profile.d
      - több fenntartott név: <http://www.lanana.org/>
      - user accounting fájlok nem kötelezőek
      - rendszerparancsok helye: /sbin, /usr/sbin, /usr/local/sbin
  - Additional Recommendations (biztonság)
  - Additional Behaviors (POSIX konformancia mód)
  - Localization
    - locale támogatás (collation, dátumforma, multibyte, ...)
-
-

Önálló feladat – FHS

Kövesse a továbbiakban elmondottakat saját számítógépén!

FHS – / (*root*)

- / - gyökér fájlrendszer – általában nem osztható
    - /bin – alapvető parancsok mindenki számára
    - /boot – boot loader kellékek
    - /dev – speciális és eszközfájlok
    - /etc – rendszerkonfiguráció
    - /home – felhasználók munkakönyvtárai (opc.)
    - /lib – alapvető függvénykönyvtárak, modulok
    - /media – cserélhető adattárolók csatolási pontja
    - /mnt – állandó adattárolók csatolási pontja
    - /opt – önálló bővítőcsomagok
    - /root – adminisztrátor munkakönyvtára (opc.)
    - /sbin – rendszer parancsok
    - /srv – rendszerszolgáltatások adatai (pl. webroot)
    - /tmp – átmeneti állományok
-
-

FHS – /usr

- /usr – alkalmazási terület – általában osztható
    - /usr/X11 – grafikus környezet (opc.)
    - /usr/bin – általános felhasználói parancsok
    - /usr/include – C függvénykönyvtárak header fájljai
    - /usr/lib – általános függvénykönyvtárak
    - /usr/sbin – általános rendszerparancsok
    - /usr/share – architektúrafüggetlen adatok
    - /usr/share/man – kézikönyv oldalak
    - /usr/src – forráskódok
-
-

FHS – /var

- /var – változó adatfájlok – részben osztható
    - /var/account – process accounting naplók (opc.)
    - /var/cache – applikációk gyorsítótára
    - /var/crash – összeomlási naplók (opc.)
    - /var/lib – változó állapotinformációk
    - /var/lock – zárolási állományok
    - /var/log – naplófájlok
    - /var/mail – felhasználói postafiókok (opc.)
    - /var/run – futásidejű változó adatok
    - /var/spool – várakozási sorok
    - /var/tmp – rebootok közt megőrzött átmeneti fájlok
-
-

FHS – a /etc tartalma (opcionális)

- exports – NFS exportált kötetek
  - fstab – statikus fájlrendszer információk
  - group – rendszer csoportok
  - hosts – hosztnév és -cím információk
  - hosts.allow, hosts.deny – TCP korlátozások
  - inittab – az init program konfigurációja
  - mtab – dinamikus fájlrendszer információk
  - passwd – rendszer felhasználók
  - profile – alapértelmezett rendszerprofilok
  - resolv.conf – névfeloldás konfigurációja
  - services – szolgáltatások jegyzéke
-
-

LSB/VII. - System Initialization [1]

- cron – ütemezett futtatások
    - /etc/cron* fájlok és könyvtárak
    - min hour day month weekday [username] command
    - pl.: ** / 5 0 * 1 1 root cat /etc/passwd*
      - jelentése: 5 percenként; 0 órakor; minden nap; januárban; hétfőn; a root felhasználó; futtassa a *cat /etc/passwd*-t
  - init scriptek – rendszerszolgáltatások
    - általában az /etc/init.d könyvtár fájljai (opc)
    - szabványos argumentumok: start, stop, restart, stb...
    - szabványos visszatérési értékek: 0-OK, 1-nem fut, ...
    - szabványos függőségi információk
-
-

LSB/VII. - System Initialization [2]

- Futási szintek (Run Levels)
    - 0 – halt
    - 1 – single user mode
    - 2 – multi user mode (no network services)
    - 3 – normal, full multiuser
    - 4 – reserved (default: 3)
    - 5 – normal, multiuser with display manager (grafikus)
    - 6 – reboot
  - Minden init script indítása és leállítása futási szintekhez rendelve (/etc/rcX.d könyvtárak)
  - A futási szintek felelőse az *init* processz
    - a rendszer első szintű processze, PID:0
-
-

LSB/VIII. - Users and Groups

- Minden felhasználóhoz tartozik
    - 1 darab UID (user ID)
    - 1 darab elsődleges GID (primary group ID)
    - tetszőleges számú járulékos GID
  - Speciális felhasználók (név/csoport)
    - root/root (UID:0, GID:0) – rendszergazda
    - nobody/nogroup (UID:65534, GID:65534) – senki
    - LSB ajánlás szerint továbbá:
      - adm/adm – adminisztrátor
      - lp/lp – nyomtató alrendszer
      - man/man – kézikönyvek kezelése
      - halt/halt – rendszer leállítás, stb...
  - GID 0-99 – rendszer célra fenntartva
-
-

LSB/IX. - Package Format and Inst.

- Az LSB ellenzők egyik fő támadási területe
  - LSB: Korlátozott RPM csomagformátum
    - A nem RPM alapú disztribúciók valószínűleg nem fognak átállni
    - Debian: *alien* program a csomagkonvertáláshoz
  - Szabványos tartalom
    - név, rövid leírás, verziószám, ellenőrzőkódok, aláírás
    - becsomagolt állományok („payload”)
    - telepítést elősegítő szabványos felületű scriptek
    - függőségkezelés
    - névtér-kezelés
-
-

A Linux boot folyamata

- A rendszer üzembeállása (helyi alapeset)
    - számítógép bekapcsolása, BIOS, POST
    - boot loader indulása, esetleg menü (GRUB, LILO)
    - kernel image betöltése
    - initial ram disk image (initrd) betöltése (opcionális)
    - kernel indítása, beépített driverek inicializálása
    - initrd indítása, initrd driverek, egyéb inicializáció (opc)
    - root (/) fájlrendszer felcsatolása
    - init processz indítása (konfigurációja: /etc/inittab)
    - a beállított runlevel elérése (alprocesszek indítása)
    - login prompt (karakteres, vagy grafikus)
    - shell vagy grafikus környezet indítása
-
-

Alapvető shell használat

- A Linux nem grafikus operációs rendszer
    - (DE létezik hozzá több grafikus környezet)
  - Shell – karakteres parancskörnyezet
    - a rendszer konfigurációjának alapvető felülete
  - általános shell: *BASH* (Bourne Again SHell)
    - beépített parancsok (cd, pwd, kill)
    - külső parancsok elérhetők (*PATH* környezeti változó)
    - history támogatás (fel-le gombok, ctrl-r)
    - „job” (shell alprocessz) kezelés (bg, fg, jobs, ctrl-z, &)
    - *alias* támogatás
    - beépített *help* parancs
    - konfigurációja: `[.]bashrc` és/vagy `[.]bash_profile` fájlok
-
-

Kézikönyvek és súgók

- Helyileg:
    - *man* parancs (kézikönyv oldalak)
      - *apropos* – keresés a leírásokban és címekben
      - *whatis* – listázás kulcsszó szerint
    - *info* rendszer (hierarchikus)
    - beépített bash *help* parancs
    - szabványos *--help* kapcsoló sok parancsnál
  - Internet:
    - *howto* (hogyan) – összetettebb téma, konkrét leírás
    - *faq* (gyik) – gyakran ismételt kérdések
    - <http://www.tldp.org>
    - <http://tldp.fsf.hu>
-
-

Önálló gyakorlás – *man, help, info*

Próbáljuk ki a *man, help* és *info* parancsok működését!

Általános parancsok

- ls, pwd, tree, cd, cp, mv, rm, ln, mkdir, rmdir, cat, head, tail, more, less
  - vi, nano, mcedit, joe, emacs, mc
  - tar, gzip, gunzip, bzip2, rsync
  - find, sed, awk, xargs, read
  - ps, top, &, bg, fg, jobs, kill, killall
  - mount, umount, df, du
  - write, talk, ytalk, mesg, w, who, whoami, finger, last, lastlog, adduser, userdel, usermod, groupadd, groupdel, groupmod, groups,
  - at, atq, atrm, cron, crontab, date
-
-

Az „ls -l” értelmezése

- *-rw-r--r-- 1 root adm 6 2009-02-12 20:54 mailrc*
    - első karakter: fájl típus (-,d,l,c,b,p,s,?, stb...)
    - következők: 3x3 jogosultság (user, group, others)
      - r: read (1,4,7) – olvasás (d: könyvtárlista olvasása)
      - w: write (2,5,8) – írás (d: fájlbejegyzés létrehozás, módosítás, törlés)
      - x: execute/search (3,6) – futtatás (d: könyvtárváltás)
      - S: setuid (3) vagy setgid (6) – tulajdonos vagy csoport öröklése (d: futtatás vagy fájlbejegyzés létrehozása esetén)
      - T: sticky/restricted (9) – nem használt (d: csak a tulajdonos törölheti vagy nevezheti át a könyvtárbejegyzéseket)
      - s: S+x, t: T+x
    - további információk: linkek száma, tulaj, csoport, blokkszám, módosítás dátuma, fájlnev (linkeírás)
-
-

Az „ls -l” értelmezése – példa

```
mcree@csatt:/opt/teszt$ ls -l
total 1380
srw-rw-rw- 1 root root          0 2009-02-15 13:15 acpid.socket
crw-rw---- 1 root audio 14, 12 2009-02-15 13:14 adsp
-rwxr-xr-x 1 root root 702160 2008-05-12 20:33 bash
-rw-r--r-- 1 root root          0 2009-02-15 13:16 emptyfile
lrwxrwxrwx 1 root root          13 2009-02-15 13:14 MKDV -> /MAKEDEV
-rw-r--r-- 1 root root       1473 2009-02-12 20:54 passwd
brw-rw---- 1 root disk    8,  0 2009-02-15 13:15 sda
drwx--x--x 2 root root          6 2009-02-15 13:14 subdir01
drwxr-xr-x 2 root root         19 2009-02-15 13:16 subdir02
-rwsr-xr-x 1 root root 702160 2008-05-12 20:33 suidbash
prw-r--r-- 1 root root          0 2009-02-15 13:15 teszt.fifo
drwxrwxrwt 2 root root          6 2009-02-15 13:14 tmp
```

01. lecke

Alapvető listázó parancsok (pwd, ls, tree)

02. lecke

Alapvető navigáció (cd, pwd)

03. lecke

Fájl manipuláció (cp, mv, rm)

04. lecke

Könyvtár manipuláció (mkdir, rmdir, rm -r)

05. lecke

Archiválás, tömörítés (zcat, zless, gzip, tar)

Második alkalom

Második alkalom

2.1 fájlok manipulációja

2.2 I/O átirányítás

2.3 reguláris kifejezések

06. lecke

Fájlok tartalmának kezelése
(cat, head, tail, more, less)

07. lecke

Karakteres szövegszerkesztő programok
(vi, nano, mcedit, joe, emacs)

Linkkezelés

- Hard linkek
    - egy fájl vagy könyvtár több néven érhető el
    - csak egy fájlrendszeren (blokk eszközön) belül
    - a fájl akkor törlődik, ha minden linket törölünk
  - Szimbolikus linkek (symlink)
    - a symlink egy speciális „szövegfájl”
    - tartalma egy elérési útvonal (lehet relatív is)
    - ha az elérés útvonal nem valós, a symlink „broken”
    - nem átlátszó a kezelése a több parancs számára sem
-
-

08. lecke

Linkek (ln)

Több fájl együttes kezelése

- más néven: „globbing”, „wildcard matching”
  - A speciális karaktereket a fájlnevekben kibontják
    - ? - tetszőleges karakter (1 darab karakter helye)
    - * - tetszőleges karaktersorozat (üres is, hosszabb is)
    - [...] - karakter osztály (1 darab karakter helye)
      - *[abcd]* – 1 darab karakter, a vagy b vagy c vagy d
      - *[a-z0-9]* – 1 darab karakter, a-z között vagy 0-9 között
      - *[!ab]* – 1 darab karakter, nem a és nem b
    - a rejtett fájlok (. kezdetűek) alapból nem illeszkednek!
    - POSIX szerint az illeszkedés nélküli wildcard önmaga!
    - az illeszkedés lokalitás-függő (LC_COLLATE)!
    - lásd: *man glob*
-
-

09. lecke

Fájlok együttes kezelése (*, ?, [])

I/O csatornák (bash)

- Linuxban minden processzhez tartozik:
    - *stdin* – standard bemenet - /dev/stdin, /proc/self/fd/0
    - *stdout* – standard kimenet - /dev/stdout, /proc/self/fd/1
    - *stderr* – standard hibakim. - /dev/stderr, /proc/self/fd/2
  - Átírányítások:
    - *parancs < fájl* – fájl a parancs stdin csatornájára
    - *parancs > fájl* – parancs stdout csatornája fájlba
    - *parancs >> fájl* – mint >, de hozzáír, nem felülír
    - *parancs1 | parancs2* – parancs1 stdout továbbküldésre parancs2 stdin-re (parancs láncolás)
    - *parancs &> fájl* – parancs stdout és stderr fájlba
    - *parancs 2>&1* – parancs stderr stdoutra
-
-

10. lecke

I/O csatornák

Reguláris kifejezések – grep 1

- A cél: illeszkedő mintákat keresni
  - Bővített POSIX reguláris kifejezések (egrep):
    - Karakterosztály: [...]
      - Felsorolás: [abcd1234]
      - Intervallum: [a-zA-Z0-9]
      - Negálás: [^abcd1234]
      - Szimbolikus: [[:alnum:][:print:][:punct:][:space:]...]
      - Speciális jelentésű karakterek illesztése: [^_-]
    - Tetszőleges karakter: .
    - Horgonyok:
      - Sor eleje és vége: ^ és \$
      - Szó eleje és vége: \< és \>
    - Speciális karakterek érvénytelenítése: \
-
-

Reguláris kifejezések – grep 2

- Bővített POSIX reguláris kifejezések (fojt.):
  - Csoportosítás (rész-kifejezések):
    - Definiálása: *(kifejezés)*
    - Alternálása: *(kifejezés|kifejezés2|...)*
    - Hivatkozása (n-edik részkifejezés értéke): $\backslash n$
  - Ismétlődések (az előző elem vagy rész-kifejezés...):
    - Opcionális: ? pl.: $a?$
    - Opcionálisan ismétlődik: * pl.: a^*
    - Legalább egyszer ismétlődik: + pl.: a^+
    - Pontosan n-szer ismétlődik: $\{n\}$ pl.: $a\{4\}$
    - Legalább n-szer ismétlődik: $\{n,\}$ pl.: $a\{4,\}$
    - Legfeljebb m-szer ismétlődik: $\{,m\}$
    - Legalább n-szer, legfeljebb m-szer ismétlődik: $\{n,m\}$

Reguláris kifejezések – grep 3

- Összetett példák:
  - $^[ab]^+$
    - Azon teljes sorok, melyek legalább egy a, vagy b karakterből állnak$
  - $^{\{4,10\}}$
    - A minimum 4, maximum 10 karakter hosszúságú teljes sorok$
  - $[0-9]{2,}.*\.[jpe?g]$
    - A legalább 2 számjegyű számot tartalmazó .jpg és jpeg kiterjesztésű fájlnevek$
  - $[a-zA-Z0-9.-]^+@[a-zA-Z0-9.-]^+\.[a-zA-Z0-9.-]^+$
    - Szintaktikailag helyes email cím (valami@valami.valami)$

Reguláris kifejezések – grep 4

- A *grep* parancs használata:
    - *grep opciók minta fájlnev fájlnev2 ...*
  - A *grep* parancs szabványos paramétereit:
    - Bővített reguláris kifejezések használata: *-E*
    - Illeszkedési minták olvasása fájlból: *-f fájlnev*
    - Kis-nagybetű érzéketlenség: *-i*
    - A nem illeszkedő sorok megjelenítése: *-v*
    - Illeszkedések megszámlálása: *-c*
    - Illeszkedő fájlok listázása: *-l* (nem illeszkedők: *-L*)
    - Rekurzív illeszkedés alkönyvtárakban is: *-r*
-
-

11. lecke

Reguláris kifejezések (grep)

Harmadik alkalom

Harmadik alkalom

3.1 fájlok keresése

3.2 környezet

3.3 programozott szövegfeldolgozás

3.4 processzkezelés

3.5 blokk eszközök

12. lecke

Fájlok keresése (find)

13. lecke

Programozott szövegfeldolgozás (sed, xargs)

Környezet (*environment*)

- Linux alatt minden processzhez tartozik egy környezet (kulcs-érték párok és függvények)
  - Környezet bővítése: értékadással (=)
    - pl: „*PATH=.*”
  - *set* parancs (bash beépített): paraméter nélkül a környezet listája
  - *export* parancs (bash beépített): környezeti változó kiterjesztése az alprocesszekre is
    - pl: „*export PATH=.*” (értékadás és exportálás)
    - vagy: „*export PATH*” (már definiált változó)
    - vagy: „*export PATH=*” (törlés)
-
-

Az elérési útvonal (*PATH*)

- Az elérési útvonal a *PATH* környezeti változóban
  - : karakterekkel elválasztott könyvtár útvonalak
  - lekérdezése: „*echo \$PATH*” parancs
  - az alapértelmezett *PATH*-ban általában nincs benne az aktuális könyvtár (.)
- *which* parancs: az elérési útvonalban keresve melyik alkalmazást indítaná a rendszer

Önálló gyakorlás – *env*, *PATH*

Egy új terminál ablakban (*bash*) kérdezze le az aktuális *PATH* értékét, majd törölje ki! Próbálja ki a megváltozott *PATH* mellett pár alapvető parancs futtatását! Állítsa be, hogy a *PATH* csak az aktuális munkakönyvtárat tartalmazza (.)! Próbálja ki ezt a működési módot is, miközben különböző munkakönyvtárakban tartózkodik (pl.: */usr/bin* vagy */bin*)! Próbálja ki az „*export*” parancs működését: a módosított *PATH* érték mellett indítson egy alárendelt shellt („*/bin/bash*” parancs) és figyelje meg, milyen *PATH* értéket örökölt az új parancsértelmező különböző beállítások mellett!

Processzek kezelése 1

- Processz lista megtekintése
    - processzek listája: *ps* (több fajta paraméterezést ismer)
      - összes processz: *a*, *-A*, *-e*
      - terminál nélküli processzek is: *x*
      - felhasználó információk: *u*, *l*, *-L*, *j*
      - teljes parancssor: *w*
      - processz hierarchia: *f* (lásd még: *pstree* parancs)
    - interaktív, rendezett lista: *top* (súgó: *h* billentyű)
  - *bash* job control:
    - Jobok listája: *jobs*
    - Aktuális processz felfüggeszt: *ctrl-z*, leállít: *ctrl-c*
    - Job háttérbe: *bg jobspec*, *parancs &*
    - Job előtérbe: *fg jobspec*
-
-

Processzek kezelése 2

- Jelzés (signal) küldése processznek:
    - *kill -signal PID*
      - Lásd: *man signal*
      - 9, *KILL* – terminálás feltétel nélkül
      - 15, *TERM* – leállítás (ctrl-c)
      - 17, *STOP* – ctrl-z
      - 19, *CONT* – fg
    - futó parancsok PID-je: *pgrep parancs*
    - jelzés küldése futó parancsoknak: *killall -signal parancs*
  - Processz prioritásának beállítása (-20 – 19)
    - futtatáskor: *nice -n érték parancs*
    - futás során: *renice érték PID*
    - 0: alap prioritás, 1-től: alacsony pri., -1-től: magas pri.
-
-

Önálló gyakorlás - processzkezelés

Futtasson egy „*sleep 1m*” parancsot (hatása: 1 perc tétlenség). Szüneteltesse (*ctrl-z*) a futását segítségével, majd listázza a jobokat és küldje a háttérbe a parancsot (*bg*), majd várja meg, hogy befejeződjön! Indítson egy újabb *sleep* parancsot, szüneteltesse, majd keresse meg a processz azonosítóját (PID) a *ps* parancs segítségével. A kiderített PID számára küldjön egy TERM jelzést! Az *&* operátor segítségével indítson több hosszabb *sleep* parancsot, majd állítsa le őket *killall* segítségével (a teszteléshez használjon *pgrep* parancsot!)

Blokk eszközök és a szabad hely

- Szabad hely a lemezen: *df*
    - Könnyebben értelmezhető kimenet: *-h*
  - Egy könyvtár/fájl helyfoglalása: *du*
    - Könnyebben értelmezhető kimenet: *-h*
    - Ne lépjen alkönyvtárakba: *-s*
  - Felcsatolt blokk eszközök listája: *mount*
  - Blokk eszköz
    - felcsatolása: *mount eszköz könyvtár*
    - lecsatolása: *umount könyvtár*
  - Fájrendszer
    - létrehozása: *mkfs*
    - ellenőrzése: *fsck*
-
-

Önálló gyakorlás – blokk eszközök

Előkészítés:

```
dd if=/dev/zero of=/tmp/fajl bs=1k count=10k  
mkfs.ext2 /tmp/fajl  
sudo mount -o loop /tmp/fajl /tmp/konyvtar
```

Próbáljuk ki az ismertetett parancsok működését!

Tipp: a *mount* és *umount* parancsok használatához a legtöbb esetben root jogosultság kell!
(lásd még: *man sudo*)

Negyedik alkalom

Negyedik alkalom

- 4.1 Felhasználók kezelése
- 4.2 Jogosultságok
- 4.3 Ütemezett parancsindítás
- 4.4 Rendszeridő

Felhasználók kezelése

- Az érvényes felhasználó neve: *whoami*
  - A legutóbbi belépések listája: *last, lastlog*
  - Felhasználók kezelése: *adduser, useradd, deluser, userdel, usermod*
  - Csoportok kezelése: *groupadd, groupdel, groupmod, groups*
  - Aktuális felhasználó váltása: *su, sudo*
  - Jelszó változtatás: *passwd*
  - Érvényes felhasználók listája: */etc/passwd* fájl
  - Csoportok listája: */etc/group* fájl
-
-

Felhasználók közti kommunikáció

- Üzenetküldéssel kapcsolatos parancsok:
  - napjainkban nagyon ritkán használt funkciók
  - *write, talk, ytalk, mesg, wall*
- Felhasználó adatainak lekérdezése (ritka): *finger*
- Belépett felhasználók listája:
  - *w, who*

Önálló gyakorlás – felhasználók

Hozzon létre egy új felhasználót, egy új csoportot!
Adja a felhasználót a csoporthoz! Váltson át az új felhasználóra és próbálja meg írni, olvasni a „hallgato” felhasználó fájljait, könyvtárait! Hozzon létre új fájlakat a /tmp könyvtárban több felhasználó nevében.

Próbálja ki az `ls -l` parancsot és figyelje meg a különböző tulajdonosokat, próbálja ki jogaikat!

Próbálja ki a kommunikációs parancsokat!

Linux jogosultságkezelés

- 3x3(+3) rendszer (alapvető, általános)
    - 3 halmaz: *User*, *Group*, *Others* (betűk: *ugo*)
    - 3 jog: *Read*, *Write*, *eXecute* (betűk: *rwX*)
    - 3 további jelzőbit: *Setuid*, *Setgid*, *sTicky* (betűk: *STst*)
    - minden fájlhoz tartozik: *owner* (*UID*) és *group* (*GID*)
    - *ls* és *stat* parancsokkal kérdezhetők le
    - *chmod* és *chown* parancsokkal manipulálhatók
  - A Linux jogosultságkezelés bővítései:
    - POSIX ACL-ek (*getfacl*, *setfacl* parancsok)
    - Kiterjesztett attribútumok (*lsattr*, *chattr* parancsok)
    - Linux Capabilities (2.2 kernel óta)
    - Kernel bővítmények (Grsecurity RSBAC, SELinux)
-
-

A „*chmod*” parancs

- A 3x3+3 jogosultság megadása többféleképp
  - szimbolikus: [ugoa...][+ -=][rwxXst...],...
    - ugoa: 'U'ser, 'G'roup, 'O'thers, 'A'll(=ugo)
    - '+': hozzáad, '-': elvesz, '=': beállít
    - rwxXst: 'R'ead, 'W'rite, e'X'ecute (X: dir only), 'S'etUID/GID, s'T'icky/restricted
    - [ugo...][+ -=][ugo...],... - jogosultság másolása
  - oktális (nyolcas szrendszer): 0SUGO
    - 'S'peciális: 1: sticky, 2: setGID, 4: setUID
    - 'U', 'G', 'O': 1: execute, 2: write, 4: read
  - például: *u=rw,g=wx,o=rt* → *01634*
-
-

umask

- Alapértelmezett létrehozási jogosultságok
  - a *chmod* jogosultságaihoz hasonló
  - bitenkénti ÉS kapcsolattal működik
    - 00022 → u=rwx,g=rx,o=rx
  - *umask* parancs
    - paraméter nélkül az aktuális érték
    - paraméter megadása: érték megváltoztatása
    - *-S* kapcsoló: szimbolikus üzemmód
  - az 'x' maszk (jog) alapértelmezésben csak könyvtárra érvényesül
  - az *umask* nem korlátoz, csak alapértelmezés!
-
-

Önálló gyakorlás – jogosultságok

Hozzon létre 3 felhasználót (a, b, c) és 2 csoportot (aa, bb)! Az aa csoport tagja legyen a és b , a bb csoport tagja legyen b és c ! Minden felhasználóhoz tartozzon egy saját elsődleges csoport is, azonos néven! Hozzon létre az aa és bb csoportnak is egy-egy munkakönyvtárat, amiben csak az adott csoport tagjai rendelkeznek írási és olvasási jogosultsággal! Adja meg a felhasználók *umask* értékeit úgy, hogy harmadik fél számára ne legyenek hozzáférhetőek az alapértelmezetten létrehozott fájlok! Csak az a felhasználó férjen hozzá a c felhasználó home könyvtárában levő fájlokhoz olvasásra!

Ütemezett parancsindítás

- Késleltetett futtatás (ritkán használt):
    - *at, atq, atrm*
  - Időzített futtatás:
    - Lásd: LSB/VII.!
    - a felhasználó saját ütemező állománya:
      - Formátuma ugyanaz, mint a rendszerszintűé, - felhasználónév nélkül
      - Fájl érvényesítése: *crontab fájl*
      - Aktuális crontab listázása: *crontab -l*
      - Crontab törlése: *crontab -r*
-
-

Önálló gyakorlás – ütemezés

Hozzon létre egy felhasználói szintű cron ütemezési konfigurációt, mely egy fájlhoz minden percben hozzáfűz egy új sort!

Rendszeridő

- Rendszeridő lekérdezése és beállítása: *date*
    - paraméterek nélkül: aktuális idő
    - idő beállítása: *-s idő*
    - adott időpont megjelenítése: *-d idő*
    - formátum változtatása: *date paraméterek +formátum*
    - a *date* nagy biztonsággal megérti az angol nyelvi formátumú időmegadásokat (pl.: „*now +2 days*”)
    - lásd még: *man date*
  - Fizikai óra programozása (ritka): *hwclock*
  - Internetes idő szolgáltatások: *ntp, chrony, rdate*
-
-

Önálló gyakorlás – rendszeridő

A *date* parancs segítségével derítse ki, az Ön születésnapja a hét melyik napjára esett!

Ötödik alkalom

Ötödik alkalom

5. Shell Scriptek

Shell Scriptek 1

- „batch fájlok”, „kötegetelt feldolgozás”
  - futtatásuk (bash használata esetén):
    - aktuális shell: *. fájlnev*
    - subshell: *bash fájlnev*
    - subshell: *#!/bin/bash* az első sorban és eXecute jog
  - komment kezdő karakter: *#*
  - shell változók (karakter sorozatok tárolására)
    - létrehozása: *valtozo=ertek*
    - felhasználása (olvasása): *\$valtozo*
    - a futtatott script neve: *\$0*
    - parancssori argumentumok: *\$1 - \$9*
    - környezeti változó definiálása: *export \$változó*
-
-

Shell Scriptek 2

- Linuxban a parancs visszatérési értéke
    - 0: „OK”, IGAZ érték
    - nem 0: „NEM OK”, HAMIS érték
  - parancsok végrehajtása:
    - sorban: *parancs1; parancs2 ...* (új sor = ;)
    - ÉS kapcsolat: *parancs1 && parancs2 ...*
    - VAGY kapcsolat: *parancs1 || parancs2 ...*
  - parancsok csoportosítása:
    - aktuális shell: *{ parancs1; parancs2; stb.... ; }*
    - subshell: *(parancs1; parancs2; stb....)*
  - háttérben futtatás: *parancs &*
-
-

Shell Scriptek 3

- aritmetikai és logikai shell kifejezések:
  - aritmetikai kiértékelés (egész számok): *((kifejezés))*
    - egyoperandusú operátorok: *++vált*, *--vált*, *vált++*, *vált--*
    - matematikai operátorok: *+*, *-*, ***, */*, *%* (marad.), **** (hatv.)
    - bitművelet operátorok: *<<*, *>>*, *~*, *|*, *&*, *^* (xor)
    - logikai operátorok: *!*, *&&*, *||*
    - értékadó operátorok: *=*, **=*, */=*, *%=*, *+=*, *-=*, *<<=*, stb...
  - feltétel kiértékelés: *[[kifejezés operátor minta]]*
    - string mintaillesztés operátorok: *==*, *!=*
    - regex mintaillesztés operátor: *=~*
    - numerikus mintaillesztés operátorok: *<*, *>*, *<=*, *>=*

Shell Scriptek 4

- Vezérlési szerkezetek
  - *for név in string do parancsok ; done*
    - *\$név* a *string* **globbing** paraméter(ek) értékén fut végig
  - *for ((kif1 ; kif2 ; kif3)) ; do parancsok ; done*
    - klasszikus C for ciklus ((init ; test ; increment))
  - *select név in string do parancsok ; done*
    - *\$név* a *string* paraméter(ek) értékei közül választható
  - *case string in minta[|minta...]) parancsok ;; .... esac*
    - többes elágazás a *string* és *mint(a/ák)* megfeleltetése alapján
  - *if parancsok; then parancsok; fi*
    - *if ... then ... elif ... else ... fi*
  - *while parancsok; do parancsok; done*
  - *until parancsok; do parancsok; done*
  - *break, continue*

Shell Scriptek 5

- Shell függvények
  - *[function] név() { parancsok; }*
  - nem felüldefiniálhatók
  - \$0-\$9 újraértelmeződnek
- Metakarakterek
  - bash metakarakter: \
  - sorfolytonosság megtartása: \<sortörés>
  - spec: \\$ \” \` \a \b \e \f \n \r \t \v \\ \' \nnn \xHH \cx
  - spec használata: \$'string' vagy echo -e

Shell Scriptek 6

- Stringen belüli értelmezés
    - ” jeleken belül értelmezett: \$, `, \
    - ' jeleken belül nincs belső értelmezés
    - multilanguage support: \$"string"
  - Speciális változók, paraméterek
    - \$0 - script neve
    - \$1 - \$9 - parancssori (vagy függvény) argumentumok
    - \$* - a teljes parancssor \$IFS karakterekkel elválasztva
    - "\$@" - a teljes parancssor megfelelően idézőjelezve
    - \$# - a parancssori paraméterek száma
    - \$? - a legutóbbi parancs visszatérési értéke
    - \$\$ - az aktuális shell process ID (PID) értéke
    - \$_ - a legutóbbi parancs paraméterei
-
-

Shell Scriptek 7

- A bash 7 fajta behelyettesítést végez
  - kapcsos zárójel behelyettesítés
    - $a\{b,c,d..f\}g = abg\ acg\ adg\ aeg\ afg$
  - tilde (~) behelyettesítés
    - ~/ - aktuális user home könyvtára
    - ~user/ - adott user home könyvtára
  - paraméter behelyettesítés
    - $\$n\acute{e}v$ vagy $\${n\acute{e}v}$ – shell változó értékének behelyettesítése
    - sok egyéb (alapértékek, műveletek) – lásd: *man bash*
  - parancs behelyettesítés
    - $\$(parancs)$ vagy $\`parancs\`$ - a *parancs* stdout tartalma
-
-

Shell Scriptek 8

- aritmetikai behelyettesítés
    - $\$(kifejezés)$ – a kifejezés értéke
  - processz behelyettesítés
    - $<(parancs)$ vagy $>(parancs)$ FIFO-t hoz létre
  - „word splitting” behelyettesítés
    - egyéb behelyettesítések után az $\$IFS$ alapján (!!!)
  - path behelyettesítés (globbing)
    - *, ? és [...] (karakterosztály) behelyettesítés
  - idézet (quote) behelyettesítés
    - nem egyéb behelyettesítésből származó ', " és \ karakterek eltávolítása
  - további info a behelyettesítésekről: *man bash*
-
-

Shell Scriptek - irodalom

- további hasznos parancsok
    - *true, false, read, alias, printf, command, test, xargs, pushd, popd, shopt, set, eval, let, trap, exec, source, caller, compgen, complete, exit, mktemp, hash, history, local, return, shopt, unset, wait*
  - Irodalom
    - *man bash*
    - *man test*
    - *help*
    - <http://www.faqs.org/docs/bashman/>
    - BASH FAQ: <http://woledge.org:8000/>
-
-

Példafeladat 1

- Készítsen shell scriptet, mely a képernyőn megjeleníti az első három parancssori paraméterét futtatáskor!
  - Példa futtatás: *./scriptem alma 2 korte*
  - Példa eredmény: *alma 2 korte*

Példafeladat 1 - megoldás

```
#!/bin/bash  
echo $1 $2 $2
```


Példafeladat 2

- Készítsen shell scriptet, mely létrehozza a paraméteréül megadott fájlt!
  - Példa futtatás: *./scriptem fajlom*

Példafeladat 2 - megoldás

```
#!/bin/bash
touch $1
# vagy...
echo "testing" > $1
# vagy...
> $1
# vagy...
ls > $1
```

Példafeladat 3

- Készítsen shell scriptet, mely létrehoz egy fájlt a mai nap dátuma alapján, a dátum formátuma legyen *éééé-hh-nn.dat*
  - Példa eredmény: *2009-03-13-dat*

Példafeladat 3 – megoldás

```
#!/bin/bash
touch `date +%Y-%m-%d`.dat
# vagy....
FILENAME=`date +%Y-%m-%d`.dat
Touch $FILENAME
# vagy stb....
```

Példafeladat 4

- Készítsen shell scriptet, mely megkérdez a felhasználótól egy fájlnevet, majd létrehozza a fájlt és értesíti a felhasználót, hogy a fájl létrehozása sikerült

Példafeladat 4 - megoldás

```
#!/bin/bash  
clear  
echo 'add meg a fájl nevét: '  
read FILENAME  
touch $FILENAME  
echo "$FILENAME létrehozva"
```


Példafeladat 5

- Készítsen shell scriptet, mely megkérdez a felhasználótól egy fájlnevet, majd létrehozza a fájlt és értesíti a felhasználót, hogy a fájl létrehozása sikerült. A script figyelmeztessen, ha a megadott fájlnev üres.

Példafeladat 5 - megoldás

```
#!/bin/bash
clear
echo 'Add meg a fájlnevet: '
read FILENAME
if [ ! -z $FILENAME ] ; then
    touch $FILENAME
    echo "$FILENAME fájl létrehozva"
else
    echo "Nem adtál meg fájlnevet."
fi
```

Önálló script feladat 6

- Készítsen shell scriptet, mely megkérdezi a felhasználó kedvenc színét. Ha a válasz nem „piros”, jelenítsen meg hibaüzenetet, várjon 3 másodpercet, törölje le a képernyőt és tegye fel újra a kérdést.
- Tippek:
  - read, test, sleep, clear, while

Önálló script feladat 7

- Kérdezze meg a felhasználótól egymás után a nevét, korát, nemét és kedvenc színét

Önálló script feladat 8

- Kérdezze meg a felhasználótól egymás után a nevét, korát, nemét és kedvenc színét, majd ezeket tárolja egy, a mai dátum alapján elnevezett éééé-hh-nn.dat nevű fájlba

Önálló script feladat 9

- Készítsen shell scriptet, mely az aktuális könyvtárban levő összes *.html* végződésű fájlból biztonsági másolatot készít *.html.old* végződéssel.

Hatodik alkalom

Hatodik alkalom

6.1 Linux Kernel

6.2 Grafikus Felület

6.3 Irodai alkalmazások

Gyakorlási lehetőség

Linux Kernel - modulok

- Monolitikus, betölthető kernel modulokkal (LKM)
  - modulok kezelése (root jogosultsággal):
    - *lsmod* – betöltött modulok listázása
    - *insmod* – egy modul betöltése
    - *modprobe* – modul betöltése függőségekkel
    - *rmmmod* – modul eltávolítása
    - *depmod* – modul függőségi lista frissítése (fordításkor)
    - *modconf* – modulok fordítása (nem mindenhol van)
  - */etc/modules* fájl: rendszerindításkor betöltendő modulok listája
  - <http://kernelnewbies.org/FAQ>
-
-

Linux Kernel - fordítás

- Szükséges: GNU C fordító környezet (gcc, make)
- Lépései (2.6 sorozat esetén):
  - kernel forráskód letöltése (<http://kernel.org>)
  - kernel forráskód kicsomagolása
    - jellemzően az */usr/src/* könyvtárban
    - tipikus parancs: *tar xjvf linux-2.6.0.tar.bz2*
  - kernel konfigurálása (plusz könyvtárakat igényelhet!)
    - karakteres: *make config, make menuconfig*
    - grafikus: *make gconfig, make xconfig*
  - kernel fordítása
    - *make*
  - kernel image telepítése, bootloader konfigurálása
    - *make modules_install, make install* + grub vagy lilo
    - egyéb kézi vagy automatizált procedúra

X.org

- A Linux általánosan használt grafikus felülete: X
  - x.org Foundation: <http://www.x.org/>
  - Futtatása:
    - Karakteres login után: X, startx
    - Grafikus login: xdm, kdm, gdm
  - Régebben sok kézi állítgatás: `/etc/X11/xorg.conf`
  - Napjainkban plug and play rendszer
  - 3D: OpenGL támogatás, DirectX értelemszerűen nincs
  - Az X felépítése:
    - Szinte már archaikus API és szerkezet, folyamatos fejlesztés
    - Moduláris szerkezet (XRandR, DRI2, Render, GLX, stb...)
  - Zárt forrású grafikus driverek léteznek: nVidia, ATI

Irodai alkalmazások

- Egyéni felfedezés...
  - KDE
  - GNOME
  - openoffice.org
  - mozilla suite
  - CUPS

Hetedik alkalom

Hetedik alkalom

Megajánlott jegy szerzési lehetőség

